

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

FACTORS AFFECTING THE ORGANIZATION EFFECTIVENESS
OF RAJABHAT UNIVERSITIES

รองศาสตราจารย์พิทยาภรณ์ มานะจตุติ

ประจำปีที่ 15 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2556-มีนาคม 2557

Chiangmai
Rajabhat
University

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

FACTORS AFFECTING THE ORGANIZATION EFFECTIVENESS OF RAJABHAT UNIVERSITIES

รองศาสตราจารย์พิทยาภรณ์ มานะจตุติ*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารระดับคณบดีและรองคณบดี 210 คน อาจารย์ผู้สอน 348 คน และนักศึกษาชั้นปีที่สี่ 479 คน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ 21 แห่ง พบว่า ประสิทธิภาพขององค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏจากการประเมินในปี 2553 มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดี ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางตรง ได้แก่ คุณภาพของบุคลากร ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางอ้อม ได้แก่ ลักษณะองค์การ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน ตัวแปรทุกตัว มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกโดยสมบูรณ์กับประสิทธิผลองค์การผ่านตัวแปรคุณภาพบุคลากร

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล, ประสิทธิภาพ, มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ABSTRACT

This description research aimed to study the organization effectiveness and factors affecting the organization effectiveness of Rajabhat Universities. The informant were 210 Dean and Vice-Dean, the sample consisted of 348 faculty members and 479 fourth year undergraduate students from 21 Rajabhat Universities. The research found that the organization effectiveness in the year 2010 was 3.09 average point at good level. The factors directly related to the organization effectiveness was the quality of human resources where as the characteristic of the organization, the use of information and technology and administrative policies and practices were indirectly related. All dependent variables completely had positive direct relationship to the organization effectiveness through the quality of human resources.

Keywords: Factors affecting, Effectiveness, Rajabhat Universities

* คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทนำ

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันระดับสูงของสังคม ทำหน้าที่ผลิตกำลังคนเพื่อออกไปรับใช้ประเทศชาติ จึงเป็นเสมือนแหล่งมั่งมั่งของชาติ มีหน้าที่หลักคือสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าในวิทยาการและสร้าง “ความเป็นเลิศทางวิชาการ” ภายใต้ความมีอิสระเสรีทางวิชาการ และสร้างความทัดเทียมในโอกาสทางการศึกษา ซึ่งใช้เป็นส่วนวัดสถานภาพของมหาวิทยาลัย (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2543: 4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ (พ.ศ.2545-2549) ให้เร่งรัด ส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาสู่ระดับสากล โดยเฉพาะสถาบันที่มีความพร้อมให้เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำระดับโลก ในขณะเดียวกัน กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาระดับอุดมศึกษา โดยมุ่งไปที่คุณภาพสอดคล้องยุทธศาสตร์การพัฒนาที่กล่าวว่า อุดมศึกษาไทยจะต้องหยุดการขยายตัวอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เนื่องจากเยาวชนวัยเข้าเรียนจะลดน้อยลง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552: 7) คุณภาพอุดมศึกษาโดยรวมย่อมลดลง ถ้าเน้นแต่ปริมาณ เมื่อสิ้นสุดแผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 2 ในปี พ.ศ.2565 การอุดมศึกษาไทยต้องสามารถพัฒนาคุณภาพโดยสามารถยกระดับการผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพสู่ตลาดแรงงานและพัฒนาศักยภาพอุดมศึกษาในการสร้างความรู้และนวัตกรรม เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นไทย โดยใช้กลไกของธรรมาภิบาล การกำกับมาตรฐานและเครือข่ายอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552: 20)

มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีภูมิหลังในการเป็นวิทยาลัยครูมาก่อน โดยได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ตรา “พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547” ให้เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพลังของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญา สร้างสรรค์ศิลปวิทยาการ ความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวงชน (ราชกิจจานุเบกษา, 2547: 1-2) มีมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เปิดดำเนินงานอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศรวม 40 แห่ง แต่ละแห่งเป็นอิสระต่อกันในฐานะนิติบุคคลและเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐ มีการดำเนินงานประกันคุณภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

สภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จากรายงานการสังเคราะห์และวิเคราะห์ตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 9 ของอำนาจ บุญประเสริฐ (2551: 20-22) พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏมีจุดแข็งด้านการจัดการศึกษา คือ มีระบบการรับนักศึกษาที่หลากหลาย จัดการศึกษาหลายระบบทั้งภาคปกติและภาคนอกเวลา เก็บค่าบำรุงการศึกษาต่ำ เปิดสอนหลากหลายสาขาและอาจารย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักศึกษา ในขณะเดียวกันการเปิดสอนในหลักสูตรที่คล้ายคลึงกันทำให้ขาดจุดเด่นและมีจุดอ่อนที่สังคมยังไม่เชื่อมั่นในคุณภาพตามมาตรฐานการเปิดมหาวิทยาลัย ถูกเรียกร้องให้รับนักศึกษาจำนวนเพิ่มขึ้น มีผลกระทบต่อคุณภาพมาตรฐาน อาจารย์มีภาระงานสูง ทำให้ปัจจัยด้านการจัดการศึกษาไม่เพียงพอ การจัดการกระบวนการเรียนการสอนไม่สามารถฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และพัฒนาความเข้าใจต่อปัญหาสังคมท้องถิ่น และยังคงต้องเร่งพัฒนาคุณภาพมาตรฐานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ในฐานะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นองค์การทางการศึกษาประเภทหนึ่งที่ต้องดำเนินงานให้เกิดประสิทธิผลในการจัดการศึกษา การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมต่างๆ จึงนำไปสู่การคัดสรรตัวแปรปัจจัยหลักพบรวม 4 กลุ่มที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จขององค์การมากหรือน้อยนั้น จะประกอบด้วย ปัจจัยลักษณะองค์การ ปัจจัยลักษณะสภาพแวดล้อม ปัจจัยลักษณะบุคลากรและปัจจัยนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ กำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระ ส่วนตัวแปรประสิทธิผลองค์การนั้น ได้ใช้ผลการประเมินตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพภายในของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ผลการศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการบริหารการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิผลเพิ่มสูงขึ้น และชี้แนะการเสริมสร้างพลังอำนาจที่เข้มแข็งขององค์การในการจัดการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่นตามปณิธานในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ประโยชน์ที่ได้รับ

ทราบระดับประสิทธิผลองค์การในการบรรลุเป้าหมายและปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและพัฒนาระบบกลไกบริหารการพัฒนาคุณภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การ โดยทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร จากข้อมูลเชิงปริมาณที่ศึกษาจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลัก

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การ ด้านปัจจัยลักษณะองค์การ ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยคุณภาพบุคลากร และปัจจัยนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ

ขอบเขตด้านประชากร

หน่วยข้อมูลที่วิเคราะห์เป็นตัวอย่างจากผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จะประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นผู้บริหารระดับคณบดีและรองคณบดีจากทุกคณะ รวมทั้งสิ้น 210 คน สุ่มตัวอย่างจาก 410 คน ส่วนที่ 2 เป็นอาจารย์ผู้สอนจากทุกคณะ รวมทั้งสิ้น 374 คน สุ่มตัวอย่างจาก 5,683 คน และส่วนที่ 3 เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 รวมทั้งสิ้น 531 คน สุ่มตัวอย่างจาก 38,920 คน รวมหน่วยตัวอย่างในการสำรวจ จำนวนทั้งสิ้น 1,115 คน โดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973: 725) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ ร้อยละ 5 และหน่วยข้อมูลทั้งหมด นำมาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ 21 แห่ง ซึ่งทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก จำนวนกึ่งหนึ่ง จาก 40 แห่งทั่วประเทศ

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการวิจัย ใช้เวลา 1 ปี ระหว่างเดือนมกราคม-ธันวาคม 2555 โดยทำการศึกษากับข้อมูลผลการดำเนินงานจัดการศึกษา ระหว่างเดือนมิถุนายน 2553-พฤษภาคม 2554 และมีการประเมินประสิทธิผลในช่วงปี 2554 นับถึงเดือนธันวาคม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน ใช้วัดตัวแปรต้น คือ ปัจจัยลักษณะองค์การ ประกอบด้วย 4 ตัววัดหลัก ได้แก่ โครงสร้างองค์การ สมรรถนะขององค์การ การกำหนดตำแหน่ง ค่านิยมหลัก ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย 2 ตัววัดหลัก ได้แก่ ระบบข้อมูลสารสนเทศ การบริการข้อมูลสารสนเทศ ปัจจัยคุณภาพของบุคลากร ประกอบด้วย 4 ตัววัดหลัก ได้แก่ สมรรถนะหลัก สมรรถนะเฉพาะตำแหน่ง การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การธำรงรักษาและพัฒนาบุคลากร ปัจจัยนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ประกอบด้วย 5 ตัววัดหลัก ได้แก่ วิสัยทัศน์ แผนยุทธศาสตร์ การติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย เป็นประโยชน์ การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ ภาวะผู้นำ โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ที่ 0.98

ชุดที่ 2 แบบสอบถามนักศึกษาใช้วัดตัวแปรต้น คือ ปัจจัยลักษณะองค์การ ประกอบด้วย 2 ตัววัดหลัก ได้แก่ การกำหนดโครงสร้าง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย 2 ตัววัดหลัก ได้แก่ ระบบข้อมูลสารสนเทศ การบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยคุณภาพของบุคลากร ประกอบด้วย 2 ตัววัดหลัก ได้แก่ ความสะดวกในการให้บริการ ความจริงใจในการให้บริการ ปัจจัยนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ประกอบด้วย 2 ตัววัดหลัก ได้แก่ ปริมาณการสื่อสารที่เพียงพอเหมาะสม การให้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ที่ 0.86

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้เทคนิคการสุ่มแบ่งชั้นภูมิและแบบแบ่งกลุ่ม (Stratified + Cluster Sampling) สุ่มสถาบันจากแต่ละภูมิภาคไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ได้ 21 แห่ง

ขั้นที่ 2 ใช้เทคนิคการสุ่มแบ่งชั้นภูมิและแบบง่าย (Stratified + Random Sampling) สุ่มบุคคลแต่ละประเภทให้ได้สัดส่วนตามสูตรยามาเน่ (Yamane, 1973: 725) และกระจายตามสถาบันทั้ง 21 แห่ง อย่างเป็นสัดส่วนกันได้จำนวนรวม 1,115 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือและวิธีการ ดังนี้

1. **ข้อมูลทุติยภูมิ** เก็บรวบรวมจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย ตำรา สิ่งพิมพ์ และการสืบค้นผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประจำปี 2553 จากการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เป็นข้อมูล เชิงปริมาณ เสนอรายงานเป็นค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้ 5 ระดับ นำมาใช้เป็นส่วนประกอบในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ในฐานะเป็นตัวแปรตาม ประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

2. **ข้อมูลปฐมภูมิ** เก็บรวบรวมจากการสอบถามผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษา ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย ข้อคำถาม 3 ตอน คือ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพองค์กร และข้อคิดเห็นทั่วไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลประสิทธิผลองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏ นำมาวิเคราะห์เป็นภาพรวมของ 21 แห่ง เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนหรืออธิบายความเป็นเหตุเป็นผลได้โดยตรง หรือโดยการพิจารณาร่วมกันระหว่างชุดข้อมูลต่างๆ

2. ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามแบบเลือกตอบ 5 ระดับ นำมารวบรวมและจัดลำดับของข้อมูลโดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำมาลงรหัสตามลำดับของข้อคำถามแล้วประมวลผลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติพรรณนาและสถิติอนุมานที่เกี่ยวข้อง ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ของเพียร์สัน และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณโดยใช้เทคนิคของ Stepwise และสถิติวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)

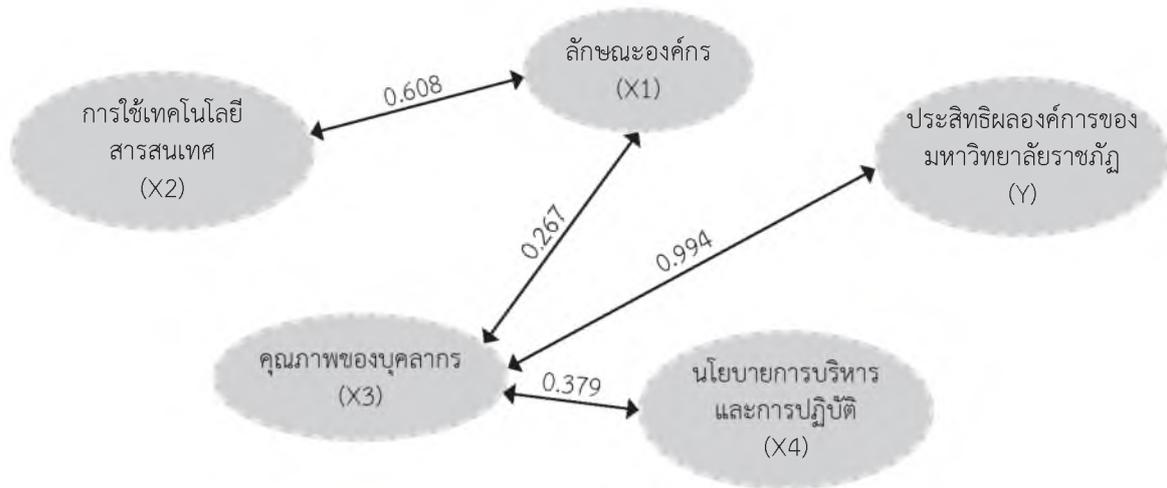
ข้อมูลจากแบบสอบถามแบบปลายเปิด นำมาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการศึกษาประสิทธิผลองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า ผลการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือ สกอ. โดยเฉลี่ย อยู่ในเกณฑ์ดี (มีค่าเฉลี่ยรวมที่ 3.90) ในจำนวนมหาวิทยาลัยราชภัฏ 21 แห่ง มีผลการประเมินระดับดีมาก 1 แห่ง ระดับดี 16 แห่ง ระดับพอใช้ 3 แห่ง และระดับควรปรับปรุง 1 แห่ง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบโดยใช้เครื่องมือในการทดสอบ จำนวน 3 ชนิด คือ สถิติการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้นด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน หรือ Pearson Correlation Coefficient สถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ หรือ Multiple Regression Analysis สถิติการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย หรือ Simple Linear Regression Analysis และสถิติการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ตามขั้นตอนการทดสอบ สรุปได้ ดังนี้

ภาพ 1 รูปแบบเส้นทางความสัมพันธ์ของโครงสร้างประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ภาพ 1 แสดงให้เห็นรูปแบบเส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งสามารถอธิบายในรูปของสมการที่ค้นพบ การอธิบายความหมาย และสรุปผล รายตัวแปรปัจจัยที่ศึกษา ได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ภายนอก

การวิเคราะห์สมการถดถอย พบว่า มีความสัมพันธ์ภายนอกระหว่างตัวแปรต้นเพียง 1 ตัวแปร คือ คุณภาพของบุคลากร (X_3) ที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามประสิทธิผลองค์การ (Y) โดยสมการถดถอยที่ได้ คือ ประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ (Y) = 0.994 คุณภาพของบุคลากร (X_3) + ความคลาดเคลื่อน หรือ (Y) = 0.994 X_3 + e พร้อมควบคุมตัวแปรต้น ลักษณะองค์กร (X_1) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (X_2) และคุณภาพของบุคลากร (X_3) ไว้ เป็นความสัมพันธ์ภายในของตัวแปรต้น ปัจจัยด้านคุณภาพของบุคลากร (X_3) จากสมการดังกล่าว สามารถสรุปเชื่อมโยงเพื่ออธิบายความหมายในเชิงประจักษ์ คือ ความหมายของ X_3 เมื่อ $Y = 0.994X_3 + e$ ถ้า $X_3 = 1$ กับ $e = 0$ (คงที่) แล้ว $Y = 0.994$

ความสัมพันธ์ภายใน

ปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลความสัมพันธ์ทางตรงต่อตัวแปรตาม มี 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านลักษณะองค์กร (X_1) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (X_2) และนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ (X_4) และมีอิทธิพลความสัมพันธ์ทางอ้อมรวม 2 เส้นทาง ผ่านปัจจัยด้านคุณภาพของบุคลากร (X_3) ดังนี้

เส้นทางแรก มีเส้นทางความสัมพันธ์ทางอ้อมผ่านปัจจัยด้านคุณภาพของบุคลากร (X_3) แล้วตรงต่อประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ (Y) ด้วยสมการที่มีน้ำหนักประกอบ คือ $Y = 0.526X_1 + 0.402X_4 + e$

เส้นทางที่สอง มีเส้นทางความสัมพันธ์ทางอ้อมผ่านปัจจัยด้านลักษณะองค์กร (X_1) แล้วอ้อมผ่านต่อไปยังคุณภาพของบุคลากร (X_3) และตรงต่อประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ (Y) ด้วยสมการที่มีน้ำหนักประกอบ คือ $Y = 0.453X_2 + 0.434X_4 + e$

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า ผลประเมินของ สกอ. มีค่าเฉลี่ย 3.90 อยู่ในเกณฑ์ที่สามารถอภิปรายผลที่เกิดขึ้นได้ตามทฤษฎีการบริหารการพัฒนาการอุดมศึกษา โดยทั่วไป การพัฒนาได้พิจารณาถึงการพัฒนาองค์รวมของประเทศ อันประกอบด้วย เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และคุณภาพชีวิต โดยอาศัยการปลูกฝังรากฐานด้วยการศึกษา ซึ่งเปรียบเสมือนกลไกการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับการแข่งขันที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสังคมโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ สอดคล้องกับเรจคักดี สุททวาทิน (2554) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารการพัฒนาอุดมศึกษาของไทยโดยเน้นการบูรณาการและความมีมาตรฐานของผลผลิต ได้แก่ 1) มันคงไม่เพียงเบน 2) มีการบูรณาการยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา 3) ต้องมีความเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย 4) มีมาตรฐานคุณภาพที่เชื่อถือได้ โดยเทียบเคียงได้ในระดับสากลในเรื่องความเป็นเลิศทางวิชาการ และคุณลักษณะความมีคุณธรรม เสียสละ และมีจิตสาธารณะของบัณฑิต จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏอันได้จากการประเมินขององค์กรภายนอกที่มีบทบาทสำคัญตามกลไกการประกันคุณภาพในการรับผิดชอบควบคุม ติดตาม ตรวจสอบ ประเมิน และกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพที่นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศให้สอดคล้องกับการก้าวสู่การแข่งขันในสังคมอาเซียนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับกฤษณพงศ์ กีรติกร (2547: 1-2) ได้กล่าวถึง บทบาทที่มหาวิทยาลัยต้องดำเนินการ คือ 1) การแสดงบทบาทด้านความรู้ (Knowledge Workers) 2) การแสดงบทบาทการเป็นผู้ขับเคลื่อนภาคการผลิต (Real Sector Drivers) 3) การแสดงบทบาทระหว่างประเทศ (Global) สอดคล้องกับ สุขุม เฉลยทรัพย์ (2552: 15) ที่กล่าวว่า ศักยภาพการพัฒนาตนเองของอุดมศึกษาไทยเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เข้าไปสู่การเป็นผู้นำทางด้านการศึกษาในสังคมอาเซียนได้ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า ผลการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่อยู่ในระดับดี ได้บ่งชี้ถึงการพัฒนาทางด้านการศึกษาของไทย ที่ได้ก้าวไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพขององค์กรมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่นำไปสู่การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพให้แก่คุณภาพประเทศ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงจากการรวมตัวของสังคมอาเซียน ที่เป็นผลให้การเคลื่อนย้ายกำลังคน นักศึกษา บุคลากรทางการศึกษา เป็นไปได้โดยสะดวกขึ้น ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องเร่งปรับกระบวนการผลิตบัณฑิตให้มีความพร้อมสอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ตลอดจนนโยบายของรัฐบาลทั้งในอดีตและปัจจุบันต่างแสดงจุดยืนสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาและวิจัยพัฒนาในภูมิภาค มีการดำเนินงานด้านการบริหารคุณภาพภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกันทั้งสิ้น (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553: ก) และเน้นการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา รวมถึงการวิจัยหลังปริญญาเอก ที่เน้นการผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นผู้นำทางความคิดของประเทศในการขับเคลื่อนการศึกษาไทยให้อยู่ในแนวหน้าระดับสากล และสำหรับการกำกับคุณภาพการบริหารจัดการการอุดมศึกษาที่เป็นการเชื่อมโยงกลไกการบริหารคุณภาพเข้ากับกรอบมาตรฐานระบบกลไก เกณฑ์มาตรฐาน ตลอดจนการติดตาม ตรวจสอบทั้งภายในและภายนอกตามกลไกการควบคุมของแต่ละสถาบัน การอุดมศึกษา เพื่อให้การบริหารจัดการการศึกษามีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้เพิ่มสูงขึ้นหรือก้าวสู่การเป็นผู้นำทางด้านการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน

ข้อค้นพบจากงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า ทุกปัจจัยที่ศึกษา ได้แก่ ลักษณะองค์การ (X_1) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (X_2) คุณภาพของบุคลากร (X_3) และนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ (X_4) ล้วนมีอิทธิพลสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกปัจจัยทั้งทางตรงและทางอ้อม นำไปสู่การอภิปรายผล ได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ทางตรง:

คุณภาพของบุคลากร (X_3) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏในระดับแสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการโดยอาศัยสมรรถนะของบุคลากรทางการศึกษาไปเพิ่มพูนสมรรถนะของการบริหารจัดการให้มีศักยภาพ การผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพให้สูงขึ้น (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2548: 13-14) ดังนั้น คุณภาพของบุคลากร (X_3) จึงเป็นปัจจัยที่มีผลให้การจัดการกระบวนการศึกษามีประสิทธิผล ซึ่งนอกจากเป็นการเสริมสร้างศักยภาพให้แก่การบริหารจัดการ การศึกษาของสถาบันการศึกษาที่ช่วยให้นักศึกษาผู้สำเร็จการศึกษามีความเชี่ยวชาญทางด้านวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการ

ของสังคมโลก และยังครอบคลุมถึงการพัฒนาระบบการบริการ หรือเป็นการเพิ่มพูนสมรรถนะของระบบการบริการ โดยบุคลากรทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยที่มีสมรรถนะจึงเป็นผลดีต่อการนำนโยบายการบริหารการศึกษาไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ตลอดจนนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาทางการศึกษาในระยะยาวของประเทศ โดยมีปัจจัยลักษณะองค์การ (X_1) และนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ (X_4) คอยสนับสนุนซึ่งกันและกัน ส่งผลให้คุณภาพของบุคลากร (X_3) เป็นหัวใจหลัก ของรูปแบบการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นปัจจัยเดียวที่ส่งผลทางตรงภายนอกต่อประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ (Y)

ความสัมพันธ์ทางอ้อม:

- ปัจจัยด้านลักษณะองค์การ (X_1) มีความสัมพันธ์ทางอ้อม 1 ระดับผ่านคุณภาพของบุคลากร (X_3) ต่อประสิทธิผลองค์การ และมีปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_2) คอยสนับสนุนซึ่งกันและกัน สอดคล้องตามแนวคิดของจอร์จ คีตตี จิยะนันท์ (2542: 32) ที่กล่าวถึง “สภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่อองค์การ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงาน นโยบายและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐที่เข้ามาควบคุมกำกับ” จึงสอดคล้องต่อเส้นทางของการส่งผลต่อตัวแปรตามของปัจจัยนี้ ส่วนเส้นทางความสัมพันธ์ภายในเส้นทางสุดท้าย เชื่อมโยงผ่านไปยังปัจจัยคุณภาพของบุคลากร ในทิศทางบวกทั้งสิ้น คอยสนับสนุนซึ่งกันและกัน เป็นสภาพแวดล้อมภายในองค์การ ที่เป็นแรงผลักดันภายในที่มีอิทธิพลต่อการจัดการและดำเนินงานขององค์การจากภายในองค์การเอง สอดคล้องตามแนวคิดของสมยศ นาวิกาน (2543: 14) ที่กล่าวถึง “องค์การก็ถูกคาดหวังจากบุคคลว่า จะได้รับการสนับสนุน ค่าตอบแทน ความมั่นคงของงาน ผลประโยชน์ โอกาสในการทำงาน สถานภาพ และความก้าวหน้า”

- ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_2) มีความสัมพันธ์ทางอ้อม 2 ระดับต่อประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ (Y) ผ่านลักษณะองค์การ (X_1) ตามด้วยคุณภาพของบุคลากร (X_3) ประกอบด้วย ตัวแปรย่อยการบริการข้อมูลสารสนเทศ ($X_{2.1}$) และการบริการเทคโนโลยีการเรียนการสอน ($X_{2.2}$) โดยเป็นการแสดงถึงการบริหารการพัฒนาว่าเป็นการปฏิบัติงานตามแผนที่สอดคล้องกับนโยบาย แผนงาน และโครงการที่กำหนดไว้ โดยมีองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่ การบริหารงานภายใน (Internal Administration) ที่เป็นการจัดการภายในองค์การกับงาน แผน และกระบวนการตัดสินใจ และสำหรับการบริหารงานภายนอก (External Administration) ได้แก่ การแสดงความรับผิดชอบในการแสวงหาช่องทางที่เอื้อต่อความสำเร็จขององค์การ ได้มีส่วนสำคัญมากที่สุด เนื่องจากการบริหารต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ การมีส่วนร่วมและการปฏิสัมพันธ์กับองค์การอื่นๆ (อุทัย เลหาวิเชียร, 2526: 1 และวิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2551: 25) ดังนั้น การบริหารการพัฒนาโดยอาศัยสภาพแวดล้อมทั้งจากภายในและภายนอกขององค์การที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับทิศทางตามนโยบาย แผนงานที่ได้วางไว้ จึงส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ ดังที่ปรากฏระดับดี

- นโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง มีความสัมพันธ์ทางอ้อม 1 ระดับผ่านคุณภาพของบุคลากร (X_3) ต่อประสิทธิผลองค์การ แสดงให้เห็นถึงการดำเนินนโยบายการบริหารจัดการศึกษาที่ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีความทันสมัย สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก จึงเป็นการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความทันสมัย (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2548: 13-14) ดังนั้น จึงทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในบทบาทที่เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ตลอดจนเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายการบริหารการศึกษาที่สะท้อนถึงวิสัยทัศน์ของผู้นำที่ปรับเปลี่ยนทิศทางการศึกษาให้มีศักยภาพ สามารถผลิตบัณฑิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีพื้นฐานของการพัฒนาที่มั่นคง เพื่อก้าวสู่การบริหารจัดการศึกษาในระดับที่ดียิ่งขึ้นและทัดเทียมกับนานาชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ควรดำเนินการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เสริมสร้างลักษณะองค์กร และปรับปรุงนโยบายด้านการบริการ และการปฏิบัติขององค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิผลองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏ รวม 24 เรื่อง ดังนี้

1. ทบทวนเพื่อพัฒนาการแบ่งบทบาทหน้าที่ตามระดับชั้นและความชำนาญของผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ อย่างสม่ำเสมอ
2. ทบทวนเพื่อพัฒนาให้มีการประสานข้อมูลและกำกับติดตาม การพัฒนาคุณภาพองค์กรอย่างสม่ำเสมอ โดยผ่านหน่วยงานกลางทำหน้าที่บังคับบัญชา
3. ทบทวนเพื่อพัฒนาสนับสนุนให้มีการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพในองค์กรอย่างสม่ำเสมอ
4. ทบทวนเพื่อพัฒนาระบบกลไกในการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ
5. ทบทวนเพื่อพัฒนาขั้นตอนกระบวนการปฏิบัติงานตามสายบังคับบัญชาที่เหมาะสมกับบริบทขององค์กร อย่างสม่ำเสมอ
6. ทบทวนเพื่อพัฒนากลวิธีในการสร้างแรงจูงใจแก่บุคลากรทุกระดับเพื่อปฏิบัติงานโดยมุ่งประโยชน์ขององค์กร เป็นหลักอย่างสม่ำเสมอ
7. ทบทวนเพื่อพัฒนาการสื่อสารค่านิยมหลักไปสู่บุคลากรทุกระดับอย่างสม่ำเสมอ
8. ทบทวนเพื่อพัฒนาค่านิยมหลักให้เป็นเครื่องมือผลักดันบุคลากรเพื่อปฏิบัติงาน โดยมุ่งสู่เป้าหมายตามปณิธานของ มหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ
9. ทบทวนเพื่อพัฒนาโครงสร้างองค์กรอย่างสม่ำเสมอ
10. ทบทวนเพื่อพัฒนาการให้บริการในองค์กรของบุคลากรให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ตามตำแหน่งงานอย่างสม่ำเสมอ
11. ทบทวนเพื่อพัฒนาการจัดทำข้อมูลสารสนเทศอย่างเหมาะสมเป็นระบบและมีประโยชน์ให้มากขึ้นอย่างสม่ำเสมอ
12. ทบทวนเพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพียงพอแก่การดำเนินงานของบุคลากร ทุกระดับให้มากขึ้นอย่างสม่ำเสมอ
13. ทบทวนเพื่อพัฒนาให้นักศึกษาสามารถขอรับคำปรึกษาที่จำเป็นจากผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ได้โดย สะดวกผ่านช่องทางต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ
14. ทบทวนเพื่อพัฒนาการสร้างแรงจูงใจแก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ในการปฏิบัติงานเพื่อบริการนักศึกษา ด้วยความตั้งใจอย่างสม่ำเสมอ
15. ทบทวนเพื่อพัฒนาให้มีจุดเน้นด้านอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ พร้อมประกาศสู่สาธารณชนและผู้เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ
16. ทบทวนเพื่อพัฒนาให้มีการกำหนดผู้รับผิดชอบดำเนินงานตามตัวชี้วัดในแผนกลยุทธ์ อย่างสม่ำเสมอ
17. ทบทวนเพื่อพัฒนาให้มีกระบวนการถ่ายทอดแผนทุกประเภทสู่ระดับปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ
18. ทบทวนเพื่อพัฒนาให้มีการกำหนดตัวชี้วัดของแผนกลยุทธ์สอดคล้องกับตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ
19. ทบทวนเพื่อพัฒนาให้มีช่องทางการสื่อสารภายในสถาบันมีความทันสมัย และเป็นประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ
20. ทบทวนเพื่อพัฒนาให้มีข้อมูลข่าวสารที่บุคลากรทุกระดับได้รับมีความเป็นปัจจุบัน ทันตามกำหนดเวลา อย่างสม่ำเสมอ
21. ทบทวนเพื่อพัฒนาให้มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา ผ่านกิจกรรมและ โครงการต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ
22. ทบทวนเพื่อพัฒนาให้มีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานวิชาการและงานบริการแก่บุคลากรและหน่วยงาน ภายในอย่างสม่ำเสมอ
23. ทบทวนเพื่อพัฒนาให้มีการสื่อสารข้อมูลระหว่างสถาบันและนักศึกษาให้เกิดปริมาณที่เพียงพอเหมาะสม อย่างสม่ำเสมอ

24. ทบทวนเพื่อพัฒนาข้อมูลข่าวสารที่นักศึกษาได้รับจากมหาวิทยาลัยให้มีความเป็นปัจจุบัน ท้นต่อความต้องการ และกำหนดเวลาอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การจัดเก็บข้อมูลควรมีความต่อเนื่อง สม่ำเสมอ โดยเฉพาะข้อมูลผลการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ควรนำมาศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละวงรอบปีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณพงศ์ กีรติกร. 2547. การศึกษาในสหรัฐอเมริกา. **อินไซด์ มจร.** 4 (2547, กันยายน). 1-2.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. 2552. **กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- _____. 2553. **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2553.** กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- จรัสศักดิ์ จิยะนันท์. พฤติกรรมองค์การ. 2542. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=91.0;wap2. (14 มีนาคม 2555).
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. 2543. **การพัฒนาคณาจารย์.** กรุงเทพฯ: ส่วนวิจัยและพัฒนาสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2547. **พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547.** เล่มที่ 121 ตอนพิเศษ 23 ก. (14 มิถุนายน 2547).
- เริงศักดิ์ สุททวาทีน. 2554. การบริหารการพัฒนาสำหรับผู้บริหารการอุดมศึกษาของไทย. **โครงการพัฒนาผู้บริหารระดับสูง.** บรรยาย ณ ห้องประชุมเอื้องผึ้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่. 26 กุมภาพันธ์ 2554.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. 2548. **การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์การตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ.** กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- สุขุม เฉลยทรัพย์. 2552. **ความคาดหวังของคนกรุงเทพมหานครต่อบทบาทหน้าที่ของมหาวิทยาลัย.** รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สมยศ นาวิการ. 2545. **พฤติกรรมองค์การ.** กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- อุทัย เลหาวิเชียร, 2528. บรรณาธิการ. **การบริหารการพัฒนา.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิอาเซียน.
- อำนาจ บุญประเสริฐ. 2551. การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก www.images.amnat57.multiply.multiply content.com/.../ (23 มกราคม 2555).
- Steers, R.M. 1977. **Organizational Effectiveness: A Behavioral View.** California: Goodyear.
- Yamane, T. 1973. **Statistics: An Introduction Analysis.** (3rded.). New York: Harper & Row.